

A RENDTARTÓ FALU

SZÉKELY FALUTÖRVÉNYEK

A XVIII. SZÁZADBAN

1/1 A MEGFELELŐ HELYEN VALÓ DÖNTÉS

CSOPORTOS FELADATLAPOK

A

„...mindazt, amit az egyes személyek saját erejükből és képességeik révén meg tudnak valósítani, azt hatáskörükből kivenni és a közösségekre bízni tilos, éppen így mindazt, amit egy kisebb és alacsonyabb szinten szerveződött közösség képes végrehajtani és ellátni, nagyobb és magasabb szinten szerveződött társulásra áthárítani jogszerűtlenség és egyúttal súlyos bűn, a társadalom helyes rendjének felforgatása, mivel minden társadalmi tevékenység lényegénél és benne rejlő erejénél fogva segíteni, szubszidiálni köteles a társadalmi egész egyes részeit, ellenben soha nem szabad bomlasztania vagy bekebeleznie azokat.”

Részlet XI. Pius pápa „Quadragesimo Anno” kezdetű enciklikájából, 1939.

Szómagyarázat:

Szubszidiálni : szolgálni

Fogalmazzatok meg saját szavaitokkal egy mondatban, hogy mi e régen leírt gondolatnak a lényege!

.....
.....

B

„Senki három forint érő dologért székre ne menjen perleni, sem jobbágy is ura eleibe, hanem itt az falu előtt indíttassék meg minden dolog elsőbbsen”, s csak azt a dolgot utalják feljebbvitelre, „akik arra valók lesznek.”

Részlet az udvarhelyszéki Szentmihály falutörvényeiből, 1663.

Szómagyarázat:

Szubszidiálni = szolgálni

Fogalmazzatok meg saját szavaitokkal egy mondatban, hogy mi e régen leírt gondolatnak a lényege!

.....
.....

1/3a SZÉKELY FALUTÖRVÉNYEK

SZEMELVÉNYEK

A különféle adományokat a „koldusinspectornak” kell összegyűjtenie, és eljuttatni a rászorulókhhoz, hogy ne kelljen kéregetnie a szűkséget szenvedőknek.

Miért volt ez jó?

Ha egy asszony férje katonaként szolgál, és ezért nem tudja ellátni a ház körüli férfimunkákat, a falunak segítenie kell őt. Minden héten egy nap segítséget kell kapnia. És a közöseknek a közös erdőben végzendő munkát is át kell vállalnia az ilyen családtól.

Miért volt ez jó?

Ha valakit tolvaj vagy rabló fosztott meg állataitól, az „egybecsengetheti” a falut, és akkor minden embernek el kell mennie segíteni, hogy megtalálják az elveszett jószágokat.

Vajon tényleg mindenki elment?

A határbíró fizetésében a kárt szenvedett ember kárpótlása is benne van. Ezért ha valakinek a marháját elhajtották, és az „egybecsengetett” népek hiába keresik, akkor a károsult számára a határbírónak kell kárpótlást adnia.

Mi lehetett az oka annak, hogy így állapították meg a határbíró fizetését?

Ha egy ember, aki a kapott földet, „kifogyván erejéből” többet nem művelheti, arról „többet nem szolgálhat”, a földet ki kell venni a kezéből, de „megmaraszt a falu nála bizonyos részt táplálásra, amiért tőle, míg él, semmi szolgálatot nem kívánván”. Ez a kegyelemrész így mentesíti őket a kegyelemkenyérre jutástól.

Minek felel meg a modern világban ez a „kegyelemrész”?

A széki erdő a szükségletek kielégítését szolgálja. Ezért tilos a köz javaival való kereskedés.

Mi lehet a magyarázata ennek a szabálynak?

1/3b SZÉKELY FALUTÖRVÉNYEK

SZEMELVÉNYEK

A közösségtől kapott földek művelése kötelező. Ahogyan valaki „meg tudja dogozni, úgy élheti”. „Aki művelni elégtelen vagy henye lenne... annak földje azonnal más... szorgalmatosnak birtokába jusson.”

Mi lehet a magyarázata ennek a szabálynak?

A megye egész lakossága köteles minden esztendőben a megyeház mellett járó folyóvíznek az árkat kiásni és tisztán tartani.

Mi lehet a magyarázata ennek a szabálynak?

Tilos a szabad erdőben telket felégetni és ott majorházat építeni. Aki ezt mégis megteszi, annak büntetése az új majorház felégetése legyen.

Mi lehet a magyarázata ennek a szabálynak?

„...az ökörpásztorok... mikor a marhákkal ott járnak, meghálnak (tölgyfán kívül) szabad legyen egyébnemű lefeküvő holt fát az falu tilalmas erdeiből vinni tűzre, fészivel el is készíteni, de az, ki nyers fát vág le, külön-külön valahány szálat vág le, minden szálért forint maradjon, mely éppen a falué.”
A háromszéki Alsócsernáton falu törvényeiből, 1665.

Hogy lehetne ezt a szabályt mai magyar nyelven elmondani?

A „gonosz” sár ellen a falu lakói csináljanak „minden hidakat és töltéseket, úgy, ... micsonda formában egyez meg a falunak nagyobb része... Ez cselekedetben egy vagy két sárbíró legyen, akik meglássák, mint viszik a gátágot, s mint kötik, amikor a falu megegyez az ághozáson... Sártöltésbe és gátba tilalmas erdőből gátat hozni szabad ne legyen, az erdő bírsága alatt, hanem menjen...a szabad erdőbe, onnan hozzon..”
A háromszéki Alsócsernáton falu törvényeiből, 1665.

Hogy lehetne ezt a szabályt mai magyar nyelven elmondani?

„Scholamestert pedig a megye fizetésére, ugyan megye akaratjából pro arbitrio suo fogadjon a praedikátor, de olyat, akit a megye is szeressen.”
A marosszéki Berekeresztúr megyéjének 1602. évi rendtartásából.

Hogy lehetne ezt a szabályt mai magyar nyelven elmondani?

1/4 SZÉKELY FALUTÖRVÉNYEK

PROBLÉMAKÁRTYÁK

Mit tegyen Mihály, ha ismeretlenek elhajtották a marháját?	Mi lesz az öreg Miklós bá'val, ha elfogyott a kenyere, a fia pedig hadba ment?
Mit tegyen a prédikátor, ha neveletlennek tudja a falu gyerekeit?	Kihez kell fordulni, ha a marhaitatót a bika összetörte, és az egész terület felettébb saras?
Mi történjen Ignác bátyóval, ha kiderül róla, hogy a sötétben kezdett kaszálni a havason?	Mi történjen azzal az ökörpásztorral, aki nyers tölgyfát döntött ki az erdőn?
Mi történik, ha Rebekka ura házhelyet égetett magának az erdőn?	Mi történik, ha leszakadt a töltés és sáros, csúszós, veszélyes lett a híd?
Kihez forduljon segítségért Boriska, ha az ura hadba ment, és nincs, aki férfimunkát elvégezze a ház körül?	Kihez forduljon János, ha valaki lopott a törökbúzájából (kukoricájából)?
Mi lesz az öreg Gerzson bácsival, aki az egész életét végig dolgozta, de már nem tudja megtermelni a maga betevő falatját?	Mit tegyen Áron, amikor asszonya arra biztatja, hogy vágjon ki néhány jó öles fát az erdőben, és jó pénzért adja el.
Mi történik Pállal, ha nap mint nap lerészegeedik, és nem műveli meg a földjét?	Jön az áradás! Ki döntse el, hogy hová építsék a töltést és a gátakat?

